

Szabadságának születésnapjára emlékezik Szeged

Komócsin Zoltán:

Szociális és nemzeti felszabadulás után: történelmi felszabadulás

Szilárd meggyőződésünk, hogy a mai világ összes súlyos problémáinak megoldásához úgy járulhatunk hozzá hatáson, ha valamennyi antiimperialista erő összefogásán, akcióegységén, a szocialista világrendszer és a nemzetközi kommunista és munkásmozgalom erejének fejlesztésén, növelésén munkálkodunk. Ennek egyetlen járható és eredményes útja van manapság: a moszkvai tanácskozás következtetéseinek megismerése, megértése népünkkel, továbbá a közös és konkrét imperialistaellenes tömegharc kibontakoztatása. Ezen az ünnepi gyűlésen is kijelentjük, hogy szocializmust építő népünk, a Magyar Szocialista Munkáspárt vezetésével, kész kivenni részét az e harcban reá háruló feladatokból. Hiszen csak ezen a nyomon képzelhető el, hogy az imperializmus mesterkedéseit, háborús kísérleteit megakadályozzuk, a már általa kibontakoztató konfliktusokat a szenvedő, harcoló, az antiimperialista harc közvetlen és első vonalában küzdő népek javára oldhassuk meg. Erre a nemzetközi helyatlásra nemcsak szocialista társadalmunk eszméje, az internacionalista kötelességek tisztelete sarkall bennünket, hanem saját nemzeti érdekünk is, melynek megvédése elkerülhetetlen a testvérországok erős szövetsége, a kommunista és munkásmozgalom szolidaritása nélkül.

Tisztelt Ünneplő Közönség! Kedves Elvtársok! Kedves Külföldi Vendégeink!

Örömmel teljesítem meg a tisztelő kötelességemet: a jubileumi megemlékezés részvevőinek, a felszabadulás 25. évfordulóját ünneplő Szeged város egész lakosságának átadom a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága, a Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány és Kádár János elvtárs legjobb kívánságait, forró kommunista üdvözlését.

Megbecsüléssel és szeretettel köszöntöm kedves barátunkat, elvtársunkat, a Szovjetunió magyarországi képviselőjét, Fjodor Tyitov nagykövet elvtársat.

Központi Bizottságunk és kormányunk üdvözlését továbbadom az ideiglenes hazánkban tartózkodó szovjet csapatok ünnepségünkön megjelent képviselőinek.

Pártunk és kormányunk nevében szívből köszöntöm a jubileumi ünnepségekre Szegedre érkezett testvérvárosok küldöttségeit: Odessza, Drezda és Szabadka képviselőit. Kérem, hogy vissza-

terve hazájukba, adják át a magyar kommunisták, dolgozó népünk legjobb kívánságait a testvéri városok lakosságának.

Kedves Elvtársak! Olyan évfordulóról emlékezünk meg, amely szívünkben többféle okból is közel áll. A második világháború utolsó szakaszába érkezve, a Szovjetunió Vörös Hadserege felszabadította Szegedet. 1944. október 11-e után a szegediek számára elképzelhető realitássá lett az egész ország felszabadulása. A viharok között, Makón, Hódmezővásárhelyen, Szentesen, Békéscsabán és Szegeden megkezdődött a háborús romok eltakarítása, az élet, az új élet kialakítása. Sipos Géza elvtárs, a városi pártbizottság első titkára elvileg és politikailag helyesen, az évfordulóhoz illoően, emelkedett hangon méltatta a negyedszázaddal ezelőtti történet eseményeket és a 25 év alatt elért történelmi jelentőségű fejlődést. Ezek után én most teljesen személyes jellegű visszaemlékezésekkal idézem fel a negyedszázaddal ezelőtti történet eseményeket.

Szegednek gazdag hagyománya van. Azt hiszem nem kell történelmesnek lenni, elég ha az ember szegedi —, hogy emlékezzék: Kossuth a város és a környék népét itt szólította fegyverbe, a nagy árvíz itt pusztított és idegen katonaság védelme alatt itt szervezkedett, itt alakított kormányt a horthysta ellenforradalom. Nem azért, mintha itt különösebb bázisra talált volna, hanem mert az antant csapatoknak itt nyílt közvetlen beavatkozási lehetősége és azért is, mert az ellenforradalomnak Szeged népetől nem kevés félnivalója is akadt. Nem véletlen, hogy Szegedet a Horthy-rendszer csak deklarativé, formálisan tudta az ellenforradalom szimbólumává emelni. Elszánt paraszti világa, munkásosztálya és munkásmozgalma Móra, Juhász Gyula, Radnóti és József Attila szavain keresztül nyíltan is hallatta szavát, éreztette erejét.

Az igazság katonái

Mikor 1944. október 11-ének történelmi napja elérkezett, a város lakossága számára véget ért a hadszíntér minden borzalma és ezzel együtt véget ért a negyedszázados Horthy-terror rémuralma is. Igaz, nálunk a fegyveres ellenállás nem tudott kibontakozni, de a fasiszmus, a megszállók elleni gyűlölet széles tömegeket hatott át. A város munkásságának, értelmiségének egy része, az illegális Kommunista Párt, a Szociáldemok-

rata Párt, a szakszervezetek tagjai — a lakosság kisebb hányada várta a Szovjetunió Vörös Hadseregét, akkor 25 évvel ezelőtti tudatosan mint felszabadítót. De bátran mondhatjuk, hogy ösztönösen, érzelmileg a Vörös Hadseregben felszabadítót üdvözölt minden hazáját szerető, nemzetével szemben felelősséget érző becsületes ember — a város lakosságának túlnyomó többsége.

25 év távlatában nemcsak hogy nem homályosult el,

hanem még tisztábban, világosabban élnek emlékeztünkben a felszabadítókkal történt első találkozások életünk végéig felejthetetlen emlékei. Már a legelső órákban megdől minden, amit apáinktól, nagyapáinktól hallottunk, háborús történetekben olvastunk a győztes hadseregek más népek területén tanúsított viselkedéséről, hódító magatartásáról. A napok múlásával, a személyes közvetlen tapasztalat alapján egyre több ember győződött meg arról, hogy a Szovjetunió Vörös Hadserege nem hódítóként, hanem felszabadítóként lépett Magyarországra területére. Mindazok, akik várták a felszabadulást és tudatosan készültek a szovjet csapatok fogadására, a nyelvismeret hiánya ellenére azonnal közel érezték magukhoz a szovjet katonákat. A legnagyobb megpróbáltatást szenvedett, állandó életveszedelemben, minden lépésért új meg új harcot folytató szovjet emberek ugyanúgy gondolkodnak és éreznek, ugyanazt akarják, mint mi. Eleinte sokszor elcsodálkoztunk azon, hogy a számunkra addig csak titokban elszuttogható, nehezen megfogalmazott, gondolatban dédelgetett igazságokat milyen egyszerűen, magától értetődően mondták ki a mi felszabadítóink. Az egyszerűség, a közvetlenség volt a jellemzőjük. A háborús győztesre jellemző hatalmaskodás, fennhéjzás és gőg idegen volt tőlük. Az igazság és a doctatkozás katonáival találkozunk. Saját szenvedéseikről, szomorúságaikról csak keveset és nagyon ritkán tettek említést. Legtöbb gondjuk az volt, hogyan, miként indul meg az élet az általuk felszabadított városban.

Mindazoknak, akik várták a felszabadítást, a felszabadító Vörös Hadsereget, már a legelső találkozás olyan élményt jelentettek, mintha rég nem látott családtaggal, meghitt barátal, elvtárral hozta volna össze a sors ismét őket. A Vörös Hadsereg tagjai a szovjet nép öntudatát, emberségét, internacionalizmusát hozták el Magyarországra, olyan nagy emberi kommunista értékeket, amelyekkel más országok népei nem rendelkezhetek. Ne felejtsük el, a Vörös Hadsereg nemcsak az agresszív területrelő üldözése során szabadította fel a várost és az országot, nem pusztán egy katonai akció során folytatta hazánk területét, az akkor már erejét vesztett, gerincetört fasiszták üldözését. A világ első szocialista államának hadserege a társadalmi szabadság, a nemzeti függetlenség ajándékát hozta — pontosabban ezek kivívásának feltételeit teremtettem meg. Szociális és nemzeti értelemben felszabadított, s ezzel megnyitotta az utat, hogy — történelmi értelemben — a magyar nép is felszabadíthassa önmagát.

(Folytatás a 4. oldalon.)

a nemzetközi kommunista és munkásmozgalomnak az erejét kell szembeállítani az imperializmus szentszövetségével; azzal összhangban és egyetértésben kell szolgálnunk a társadalmi haladást. A moszkvai nagy tanácskozás platformja alkalmas arra, hogy a kommunisták egyesítsék és megsokszorozzák erőiket az antiimperialista harcban; megerősödjön pártjaink internacionalista egysége és összeforrottsága. S pártunk közismerten vállalta és vállalja a reá háruló feladatokat a közösen meghatározott célok megvalósításából. Továbbra is erőnk és lehetőségeink szerint maximálisan törekszünk a nemzetközi feszültség enyhítésére, az európai biztonság hatékony és megbízható rendszerének kidolgozásában való részvételre, a közel-keleti konfliktus politikai rendezésének elősegítésére, Vietnamban harcoló népünk támogatására. A mi népünknek drága és féltett a béke, de az egész világ nyugalma ingatag, amíg az agresszorok döntő lépéseket nem tesznek a valóban békés megoldások útján. S addig, éppen a béke esélyeinek megóvása érdekében, s internacionalista kötelességből, a testvérországokkal együtt fokozzuk támogatásunkat a vietnami nép harca iránt.

A boldogulás fedezete a munka

Kedves Elvtársak! Hatalmas a pálya és az út, melyet a huszonöt szabad esztendő alatt befutottunk. S hasam felejthetjük el, hogy ezeket a történelmi győzelmeket a magyar kommunisták marxista-leninista pártja szervezte és irányította, szüntelenül érezve a Szovjetunió Kommunista Pártjának, a szovjet népek a védelmét és támogatását. Sohasem felejthetjük el, hogy a magyar munkásosztály, amely a párt vezetésével a hatalomba emelkedett, mennyi áldozatot hozott, milyen hatalmas munkát végzett az anyagilag megnyomorított, politikailag lesemmitzett nemzet fölemeléséért. Derék szövetségeseivel, a dolgozó parasztsággal és a haladó értelmiséggel eposzi dolgokat hajtott végre. A mi országunk Európában egyik koldusa volt, itt éhség, népbetegségek, munkárlakosság gyötört milliókat, s most dolgos, küzdő, valós eredményekkel élő, magabiztos nemzedékek élnek hazánkban.

Mi teljes bizonyossággal hiszünk a szocialista társadalmi fölényben. Történelmi nyomon a gazdasági verseny kimenetele sem lehet kétség a számunkra. De naivság lenne azt várni, hogy huszonöt esztendő — bármily eredményes is — elegendő lehetne évszázados előnyök utólagos eléréséhez.

Huszonöt esztendő alatt nagyon sokat beszélünk a munkáról, a termelésről, minden politika aranyfedezetéről. Ünnepeken és köznapokon újra és újra elmondjuk: a munkáshatalom kereteiben ez a társadalmi és az egyéni boldogulás legfőbb záloga. És ma sem, vagy újabb huszonöt év múltán sem mondhatunk mást. Ez az elmúlt szabad negyed évszázad legfőbb tanulsága is: amit megvalósítottunk, az a szocialista eszme győzelme; a munkásosztály, a parasztság, az értelmiség, az idősebb és a fiatalabb nemzedék harcának és munkájának gyümölcse.

A Magyar Szocialista Munkáspárt Szeged városi bizottsága és a Szeged városi tanács Szeged felszabadulásának 25. évfordulóját alkalmából levélben köszöntötte a város kommunistáit, egész lakosságát. Ebben a levélben is erről szólunk: „A küzdelmekkel teli és eredményekben gazdag negyedszázad bennünket, kommunistákat arra kötelez, hogy az eddigi vívmányok-

A szegedi forradalmi mozgalom két régi harcosa a városi tanács fogadásán. Dénes Leó (középen) és Tombác Imre.

A színházi díszünnepség résztvevőinek egy csoportja